СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК LII. Ч. 145. НЮ ЙОРК і ДЖЕРЗІ СИТІ, пятниця, 28-го липня 1944. No. 145. NEW YORK and JERSEY CITY, Friday, July 28, 1944. VOL. LII

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ — ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 4-0807

THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA — FIVE CENTS ELSEWHERE

54-ГОДИННИЙ ТИЖДЕНЬ ПРАЦІ ДЛЯ ВОЄННИХ РОБІТНИКІВ

ВАШИНҐТОН. — Департамент війни видав наказ відклйкати всі віднустки й вакації для соток тисяч цивільних і військових робітників і завести 54-годинний тиждень праці на місце теперішнього 48-годинного у всіх галузях воєнного промислу, які припізнилися з виробом замовлень. Таксамо заведено 54-годинний тиждень праці в адміністраційних військових кватирах та технічних командах в цілому краю.

„Довший тиждень праці буде втриманий аж до дальшого розпорядку й до такого часу, аж відносини на боєвих фронтах та в ділянках воєнної праці в краю зміняться" — сказано у розпорядку. Розпорядок підписав начальник Робучої Сили Армії лютенант ґенерал Брегон Б. Сомервел.

Водночас Краєва Воєнна Рада Праці і Рада Воєнної Продукції видали дозвіл піднести заплату за роботу у 300 залізних відливарнях, які спізнилися з виробом матеріялів для важких частин автобусів і вантажних авт („троків").

ОБМЕЖЕННЯ КІЛЬКОСТИ СЛУЖБИ В ГОТЕЛЯХ.

ВАШИНҐТОН. — Щоб зберегти робітників для інших потреб Воєнна Комісія Робучої Сили видала розпорядок для готелів, щоб вони обмежили число робітників для обслуги і відправили тих, мужчин, які мають нижче 45 літ життя. Водночас пішло обмеження обслуги для гостей в готелях в таких напрямках: Гість може мати лише одну купіль денно і має вживати одного ручника після купелів найменше два рази; коли гість мешкає довше в тій самій кімнаті, має вживати того самого простирала пів тижня; валізку й пакунок має гість занести самий, коли не хоче щоб цю прислугу сповняли жінки.

ЗАБОРОНИЛИ ПРИЛЮДНИЙ ПОХОРОН ДЛЯ ЖЕРТВ ДІТОГОЧО ПАРАЛІЖУ.

Олбені (Ню Йорк). — Внаслідок епідемії дітогого паралїжу в повіті Ірі заборонив комісар здоровля з міста Бофало д-р Френсис Е. Фрончак прилюдні похорони для жертв цієї. недуги. Похорони мають бути приватні і впродовж 24 годин для кожного, хто пімре від таких недуг як поліо або хребетний менінгітіс. Це значить, що тіло померщої особи не може бути перенесене зо шпиталю де інакше, як лише просто на цвинтар у запечатаній домовині. — Досі померло 423 осіб від діточого паралїжу від вибуху епідемії.

АРМІЯ ДОЗВОЛЯЄ НА ШЛЮБ ПОШТОЮ.

ВАШИНҐТОН. — Коли дівчина хоче взяти шлюб з вояком на полі бою на те, щоб мати право до частини його воєнної платні, може це зробити поштою. На таку процедуру згодилася команда армії у випадку Йосефини Сераїни з Апер Дербі в стейті Пенсилвенія. Вона взяла шлюб поштою з капітаном Йосифом Вакаром з Філядельфії. Вони обоє переслали відповідний документ з датою 3. грудня 1943. р. і підписали його як контракт шлюбу. Команда армії звертає увагу, що такі шлюби признасть лише тоді, коли вони є дозволені законами стейту, з якого походять молоді.

ДАЛЬШЕ ОБМЕЖУЮТЬ ВИРІБ МОРОЗИВА.

ВАШИНҐТОН. — Воєнна Адміністрація Харчів Видала розпорядок, що дальша продукція морозива буде обмежена до 65 відсотків сметани, виробленої в тих самих місяцях в 1942. р. У послідних трьох місяцях продукція морозива виносила 75 відсотків. Обмеження є показчиком зменшення продукції молока в теперішному часі. Морозиво („айскрім") буде також далеко бідніше ніж вироблюване дотепер, бо сметана та інші молочні матеріяли, потрібні до його виробу, будуть мати менший відсоток молочних товщів.

ТЕРПІННЯ ВІД ПЕНИСИЛИНИ.

ШІКАҐО. — Першу недугу внаслідок уживання пенисилини завважали в тутешнім загальнім шпиталі Ґардинера. Три службовці шпиталю й урядовець завважали сверблячку внаслідок орудування пенисилиною, одначе вона не розвинулася до розмірів скірної недуги дерматайтис.

ЗА ПРАВО ГОЛОСУВАННЯ ДЛЯ ТОРГОВЕЛЬНИХ МОРЯКІВ.

ОЛБЕНІ (Ню Йорк). — На підставі недавно ухваленого закону про признання права голосування для вояків, які служать заморем, Комісія Воєнних Бальотів висилає бальоти лише до вояків, бо в законі нема нічого сказано про право голосування теж і для моряків, що служать в торговельній маринарці.

Можливість санкцій проти арґентинської республики

ВАШИНҐТОН. — Секретар стейту Кордел Гол висловився в гострий спосіб у прилюдно оголошенім меморанді в справі Арґентини, обвинувачуючи її в „ноторійній" та „вітвертій" допомозі для держав Осі. Він візвав усі інші американські републики, щоб вони відмовилися признати теперішній уряд Арґентини як такий, що схиляється в сторону держав Осі.

Особи, втаємничені в наміри департаменту стейту, кажуть, що оголошена нота є першим кроком для вжиття „санкцій", щоб приневолити Арґентину станути солідарно з іншими американськими републиками. До таких санкцій буде належати між ін. позбалення Арґентини ринків на її мясо в інших американських републиках, відмовлення їй кредитів в Ню Йорку і в Лондоні на заплату рільничої машинерії та інших потрібних виробів.

З Буенос Айрес наспіли вісти, що міністер закордонних відносин Арґентини Орляндо Фелюфо виголосив по радіо промову в приявности президента Фереля та інших міністрів і в промові подав арґументи на оборону перед закидами секретаря Гола. Фелюфо заявив при цім, що Арґентина, хоч солідаризується з резолюціями пан-американської конференції в Ріо де Жанейро з р. 1942., одначе не хоче видавати війни державам Осі.

ПЛЯНУЮТЬ ФЕДЕРАЦІЮ БАЛТІЙСЬКИХ ДЕРЖАВ

ВАШИНҐТОН. — Латиський посол д-р Алфред Білманіс подав до відома департаменту стейту заяву підпольної соціял-демократичної орґанізації на латиській землі, в якій обвинувачується Советську Росію в заведенню неправного диктаторського режіму в Латвії і подається плян федерації незалежних Балтійських держав.

У заяві переповіджена коротко історія окупації Латвії наперед Советами, опісля націстами, а про ролю соціял-демократів, які мали 20% послів в латиськім парляменті, сказано, що вони хотіли співпрацювати із советським режімом і дальше хочуть оставати в добрих сусідських відносинах до Советів, одначе „російський режім це брутальне перекручення" волі латиського населення, як кажеться в заяві. На кінці сказано, що „ми відкидаємо всякі спроби прилучувати наші краї до Советського Союзу, як складову його частину".

Ґебельс обіцює німцям скріплення фронтів

ЛОНДОН. — Д-р Йосиф Ґебельс, націстичний міністер пропаґанди, що тепер став „новим німецьким повномочником тотальної мобілізації", виголосив до німців радіову промову, в котрій обіцяв їм оживлення воєнного зусиля та корисні повороти на всіх фронтах. Він говорив, що літаючі бомби це тільки вступ до нових зброй Німеччини. Він запевняв, що незадовго прийде до переміни на російськім фронті.

Він описував теж заговір проти Гітлера. Приписував його жмінці офіцирів та запевняв німців, що всіх виновників заговору вже покарано. За його словами, бомба, підложена під Гітлера, була британської роботи та була дуже сильна. Він описував врятування Гітлера як чудо Провидіння. Представляв справу так, що це самий Бог кермує націстами: мовляв, Всемогучий ще ніколи не обявився так так виразно, як своїм чудесним спасінням Вожда.

Між ґенералами, вмішаними в заговір проти Гітлера, Ґебельс вичисляв Бравхіча, Рундштедта, Фалькенґавзена й Гальдера.

Ґебельс малював свої нові зарядження для переведення тотальної війни та запевняв німців, що збільшені труднощі принесуть їм певно остаточну перемогу.

АЛІЯНТИ ЗА ВІЗИТУ МІКОЛАЙЧИКА В СТАЛІНА

ЛОНДОН. — Британський і американський уряди стараються переконати Сталіна, що він повинен приняти польського премієра Міколайчика на розмову в Москві в справі польсько-російського непорозуміння. Аліянти переконані, що така розмова закінчиться угодою між Польщею й Росією.

Міколайчик уже нераз давав до зрозуміння, що він готов на таку візиту в Москві, а польський міністерський кабінет видно стоїть теж за таку візиту. Лондонські поляки кажуть, що як не прийде до такої згоди між советським урядом у Москві й польським урядом на вигнанню, то советський уряд і червона армія будуть мати труднощі з польським підпіллям у Польщі, яке певно не захоче слухати Польського Комітету Національного Визволення. Польський уряд у Лондоні далі говорить, що польська підпільна армія рве на задах німецьку армію, помагаючи в цей спосіб червоній армії в її офензиві на Польщу.

У відповідь на запити послів в справі польсько-російській в британськім парляменті заявив секретар заграничних справ, що британський уряд не знав нічого наперед про намірене советським урядом передання адміністрації в руки Польського Комітету. Іден заявив, що британський уряд визнав польський уряд на вигнанню й буде його визнавати далі.

САТЕЛІТИ СПІШАТЬ З ПОКЛОНАМИ ГІТЛЄРОВИ

З ґратуляціями Гітлерови за врятування з бомбового замаху поспішили крім Мусолінія ще румунський диктатор Антонеску, хорватський полгавник Павеліч та маршал Петен.

АЛІЯНТИ ДАЛІ ЖЕНУТЬ ЯПОНЦІВ З БУРМИ

КЕНДІ (Сейлон). — Аліянтська кампанія за вигнання японців з Бурми поступає успішно вперед. Аліянти очистили вже з ворога округи Тенґнупаль і Кампанґ. За втікаючими японцями женуть шкотмени й ґіндуси й завдають їм поважні втрати.

ВІЗД АМЕРИКАНЦІВ ДО ЛЕҐГОРНА (ЛІВОРНА). — Італійські патріоти на вулицях італійського міста Леґгорна (Ліворна) витають візд до міста американського повзу.

АМЕРИКАНСЬКІ ЛЕТУНИ В БОЮ ЗА ЛЬВІВ

МОСКВА. — Американські боєві літаки взяли безпосередну участь в офензивних операціях червоної армії в околиці Львова. Вилетівши з баз у советськім союзі, ці літаки били по летунськім майдані, залізниці й моторовім русі та звели повітряний бій з ворожими літаками, в котрому вони збили 29 ворожих літаків, а не втратили ні одного свойого. Крім цього вони знищили 9 ворожих літаків на землі.

Офіціяльний комунікат східної команди Стратеґічних Повітряних Сил Злучених Держав каже, що американські летуни збили найбільше число ворожих летунів у цій війні, коли вони наскочили на відділ німецьких літаків, що вертався з рейду в околиці Львова, і в бою зострілили 26 з них. Американські летуни робили рейд на німецький аеродром у Мельцу, 100 миль на північний захід від Львова.

Комунікат червоної армії говорить, що Львів уже оточений з усіх боків та що тепер ідуть бої за Львів на вулицях міста.

За цим комунікатом, червона армія поробила поважні поступи в Станиславівщині, де завдяки розвиненій на більшу скалю офензиві в руки червоної армії попали міста: Бурштин, Товмач, Тисьмениця, Надвірна й Делятин, як також коло сотки сіл, між ними: Чагрів, Мединя, Студянка, Вовчинець, Черніїв, Волосів, Парище й Заріче, як також залізничі двірці: Мартинів, Бурштин, Боднарів, Павелче, Ямниця, Тисьмениця, Хриплин, Тисьменичани, Цицулів, Надвірна, Делятин і Ланчин.

Далі на півночі червона армія заняла Деблин, що лежить 56 миль на південний схід від Варшави та яких 36 миль від Люблина. Ще далі на північ червона армія заняла Нарву, важний порт над рікою тої самої назви.

АМЕРИКАНСЬКІ ПОВЗИ РОЗБИВАЮТЬ НІМЕЦЬКІ ЛІНІЇ В НОРМАНДІЇ.

ГОЛОВНА КВАТИРА ЕКСПЕДИЦІЙНИХ СИЛ. — Американські війська в Нормандії посунули назад німців на цілому 40-миль широкому фронті. Принаймні в двох місцях американські повзи зробили початок поважному проломови в німецьких лініях.

Американці здобули місцевости Сан Жіль і Маріні, що лежить на дорозі зо Сан Льо до Кутансу. В добуттю цих місцевостей помогли свіжі резерви, з котрих декотрі прийшли недавно з Бретонії.

Положення коло Каену менше вдоволяюче. Німці відбили назад Евресі, Еске й кілька горбових позицій. Одначе своїми боями в цій околиці британці задержують там німецькі війська, які інакше німці вжили би на західному секторі проти американців.

ПОДВІЙНОЇ ВЕЛИЧИНИ „РОБОТИ" БЮТЬ ПО БРИТАНІЇ.

ЛОНДОН. — Останніми днями німці стали висилати на Британію літаючі бомби, два рази більші від тих, що їх висилали досі. Багато з тих бомб є повні запальних матерій, так сильних, що пожар, який з них повстає, як сказав один британський пожарник, просто сміється з води.

Одна велика бомба поцілила в південній Анґлії шпиталь. Згинуло від вибуху дві особи: один пацієнт та його брат, що прийшов його відвідати.

ПОСТУПИ АЛІЯНТІВ КОЛО ФЛЬОРЕНЦІЇ.

РИМ. — Восьма армія в Італії поробила поважні поступи на 30 миль широкому фронті на полудне від важного італійського міста Фльоренції. Аліянти постійно підсуваються до центра Ґотійської лінії. Вони находяться усего 8 миль від Фльоренції.

У похилій вежі в місті Пізі німці всадовили військову обсервацію, рахуючи певно на те, що Аліянти не важуться стріляти на таку відому архитектурну память. Аліянтська команда заявляє, що як німці не покинуть вежі, аліянтам прийдеться її острілювати.

АМЕРИКАНЦІ ЗЛУЧИЛИ СВОЇ ЛІНІЇ НА ҐВАМІ В ОДИН ФРОНТ.

Японське радіо признало, що американські війська на Ґвамі, що були висаджені на два осібні місця, получили свої сили в один фронт.

Японське радіо признало теж, що американські збройні сили, зложені переважно з літаковозів, дотерли до острова Паляв, що лежить коло 500 миль на схід від филипинського острова Мінданао, та що американські літаки робили рейд на остров Яп.

КИТАЙЦІ ЙДУТЬ НА ВІДСІЧ ҐЕНҐЯНҐОВИ.

ЧУНКІНҐ. — Бій за Ґенґянґ, що триває вже другий місяць, іде далі з незменшеною люттю. Китайський ґарнізон, відтятий ворогом від світу, видержує далі постійні атаки 4 дивізій японців. Тепер на допомогу обложеним іде китайська армія, яка має за ціль розбити перстень японців довкола міста. Цій армії помагають аліянтські летуни.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Classified Advertising Department, 595 — 7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

Чи туди вони грядуть?

Перестрілявши своїх ґенералів, що грозили перебити націстичну партію, головну підпору Гітлера, Гітлер взявся негайно консолідувати свою нову владу. Наперед віддав він свому природному опричникови Гімлерови необмежену владу для розправи з офіцирами, які моглиб ще пробувати добувати назад утрачене. Потім завів у цілій армії замісць військового салютування партійний націстичний салют, аби від тепер усі бачили, що й армія вже находиться під командою націстичної партії. Нарешті повів спеціяльну кампанію за добуття з німецького народу й з народів під німецькою окупацією всяких можливих людських і маєткових резерв. Для тої цілі він установив нові уряди й поставив на їх чолі своїх найвірніших співробітників, Ґерінґа й Ґебельса. Проголошено при тому, що тепер нарешті Німеччина береться до тотальної війни.

Що Німеччина береться до тотальної війни, це націсти говорили від самого початку війни. Говорити про це ще раз тепер, означає тільки одно: що нарешті тепер Гітлеризм прийшов до висновку, що він найшовся над краєм пропасти. Далі йому йти вже нема куди. Ще місяць-два повоює, і тоді хіба руки в гору піднімай. Тому він пробує ще раз кинути в бій усі останки сил, на які його тільки стати. Він думає для цього останнього бою змобілізувати всіх німців, не виключаючи жінок і дітей, та всіх чужинців, що находяться під німецькою владою.

Писав недавно швайцарський часопис „Базлер Національ-Цайтунґ" в статті, поширеній Офісом Воєнної Інформації, що в націстичній пропаґанді зайшла останніми днями поважна переміна. Націсти перестали говорити про хрестоносний похід проти большевизму. Звісно, кампанія проти большевиків пішла такими дорогами, що чим менше про ту круціяту говорити, тим для німців краще. Говорити про неї можуть хіба румунські, мадярські, словацькі, хорватські й інші сателіти, котрим грозить тепер безпосередна загибіль з рук червоної армії. Тепер у націстичній пропаґанді пішов ще дальший перелом. Почали націстичні головачі говорити словами суспільної революції. В кожній просто радіовій промові націстичних головачів попадають більше або менше грубі клеймування пруської шляхти, а націстичний „юнійний лідер" Д-р Лей заговорив виразно про другу революцію проти німецької аристократії, яку він назвав „синьо-кровими свиньми". Ці вискази є заповіддю дальшої стадії національно-соціялістичної „революції'. Коли не вдасться остання ставка націстів, коли завалиться остання німецька лінія, яку націсти обсаджують так очайдушними посуненнями, тоді вони попробують ще врятуватися нацькувавши своє нещасне населення на якісь таки німецькі верстви, наперед відай на титуловане дворянство, з котрого вийшло якраз те офіцирство, що своєю допомогою розбудувало націзм і своїм воєнним підготованням дало націзмови великі воєнні досяги в перші роки війни. Націзм, що виріс на цькуванню німців на жидів, буде пробувати рятуватися нацьковуванням німців на німців.

АМЕРИКАНСЬКА ІМПЕРІЯ НА ОСТРОВАХ

Коли покінчиться теперішня війна, американська „імперія" може відчути свій розріст — перший в теперішньому століттю — в напрямі островів на Пацифіку.

Урядовці департаменту стейту у Вашинґтоні надіються, що перший набуток в островах це будуть острови, які перед війною творили так званий „японський мандат". Є це острови Маршала, Кароліни, Маріяни. Ці острови були наче підскочнею для японського наскоку на Перл Гарбор у східньому напрямі, та на Филипини в західньому напрямі, а потім на азійські посілости Британії й Голяндії та на острови Соломона. Коли ці острови попадуть у руки Злучених Держав, які мають найбільшу воєнну маринарку, вони замкнуть Японії дорогу до аґресії.

Покищо подробиці цеї трансакції є воєнною тайною, кажуть урядовці. Америка найдеться в дійснім посіданню цих островів, коли минеться війна. Америка може затримати острови у власнім імени, або так, як їх тримала Японія, тобто як мандат в імени світової орґанізації миру.

Ці острови розвинені по морськім просторі, який менше-більше рівняється континентови самих Злучених Держав. Усіх островів є 623, але вся земля тих островів виносить 830 квадратових миль. Хоч ці острови лежать у „Південних морях", то наділі вони положені на північ від рівника.

Їх властива вартість лежить у стратеґічнім значінню. Такі бази, як Трук, Паляв, Кваджелейн надаються на добрі міжнародні поліційні станиці. Одначе не можна легковажити їх значіння для торговельних транспортів та для комунікації.

Підприємство Панамерикен Ервейс знало ще перед війною, що Сайпан був центром для воздухоплавства і тому воно старалося дістати від Японії дозвіл на його використання. Коли підприємство не дістало дозволу, мусіло вдоволитися менше вигідною стацією на американськім острові Ґвам у полетах із Сан Френсиска та Лос Анджелесу до Манілі, Гонґ Конґу й Синґапору. Передвоєнна Японія вживала Сайпану для своїх власних цілей, бо це була її стація на дорозі до острова Тімор. Американська Рада Аеронавтики випрацювала плян повітряної лінії для післявоєнного вжитку через острови Маріяни.

При кінці першої світової війни Америка гостро хоч і безуспішно протестувала проти цього, щоб японцям віддати під мандат остров Яп, бо це була важна каблева стація. По теперішній війні цей остров знову набере значіння, бо інжиніри Федеральної Комунікаційної Комісії підготовляють у плянах приміщення там радіо-стації для передачі і розсилки торговельних комунікатів. Угода в Каїрі, проголошена прилюдно 1. грудня 1943 р. згадує, що Японія стратить мандат над цими островами. Були теж згадки, що Британія, а також і Австралія та Нова Зеляндія, малиб охоту дістати цей остров. Та американські урядовці у Вашинґтоні заявляють, що Британія та її домінії повинні вдоволитися цим, що відзискають утрачені острови та посілости, як от Нову Ґвінею, острови Ґилберта та Соломона. Це така правдоподібна справа, що про це вже тепер нема спору.

Конференція в Каїрі обіцяла Чіянг-Кай-шекови зворот Манджурії, Формози й Пескадореса. Вітверто не обіцяли тоді ні Рузвелтови ні Чорчилеви нічого більше, як те, що „Японія буде позбавлена всіх островів на Пацифіку, які вона загарбала або тримала в посіданню вчасі першої европейської війни від 1914 р.". Росія, тобто четверта потуга, не брала в конференції участи й тому невідомо, чи Росія буде вмішана в спір на Пацифіку.

Перед першою світовою війною ці острови належали до Німеччини під назвою Мікронезії, а їх забрала Японія за згодою Аліянтів. Хоч до них мали претенсії багато країв, то Японія втратила ці острови через цілий час першої війни, вчасі мирових переговорів і дістала тоді мандат.

У перших 15 літах японське населення островів під японським мандатом зросло 13 разів, а ціле населення там подвоїлося. Місцеве населення, що їх називали „мікронезійцями", це є змішка трьох рас: полінезців, маляйців і мелянезців. Японія завела там постепенно свою господарку, заспокоїла, як могла місцеве населення, і ввела там цивільну адміністрацію.

З поступом воєнних перемог приходять теж нові завдання Аліянтів. Треба ввести нову адміністрацію і кілька разів були спільні комісії американсько-британські для устійнення якогсь співпанування. Одначе це показалося непрактичним, бо з цього вийшла анархія. Таке співпанування триває на острові Кантоні і Ендербері в ґрупі островів Фінікс від 1939 р. Це незначні острови, які хіба служили як прибіжище для корабельних розбитків. Уряд Злучених Держав та уряд Британії установив там свої комісії для кольонізації островів. Ервейс побудувало там свій готель і зробило остров Кантон пристанею для літаків по дорозі до Нової Зеляндії. Хоч досі там нема тертя між американською й британською комісією, то федеральні урядовці цього переконання, що співпанування не є легке і не принесе бажаного хісна. Лишається отже одна доцільна розвязка передати адміністрацію одній державі, а нею мабуть буде Америка.

Микола Чубатий.

КІНЕЦЬ ОДНОЇ ІЛЮЗІЇ

Промова премієра Британії Чорчила, в якій він накреслив згрубша повоєнний порядок світа, принесла величезне розчарування для всіх ідеалістів по аліянтськім боці воєнного фронту. Бесідник ствердив, що теперішня війна зачинає тратити свій ідеольоґічний характер. Що це значить? Значить нічого інше, як тільки це, що війна перестає мати характер війни за ідеали свободи народів, а стає війною за інтереси великих держав, що мають взяти на себе відповідальність за майбутнє світа. Пресові аґенції принесли ще щось більше, докладніше вияснення, а саме, що колиб прийшло до конфлікту поміж ідеальними заложеннями війни та інтересами Росії у східній Европі, то годі відмовити буде Росії сповнити її бажання. Ця замітка вже й вказувалаб, через кого війна перестала бути війною за ідеали, а стала війною за інтереси; ясне, що через Росію.

Війни ідеольоґічні та війни за потугу.

В історії людства можна запримітити, що одні війни ведуться за ідеали, інші за потугу, й то або за потугу економічну або за потугу політичну, за якою криються користи економічні пануючої нації.

Правда тих війн за ідею історія знає не надто багато, й то є здебільша тільки визвольні боротьби поневолених народів. Більшість воєн в історії людства велася таки за інтереси господарські держав, себто за посідання країв багатих в сирівці або за краї, що стають для побідника ринком збуту його товарів. Навіть війни чи завойовання, що на перший погляд не видаються стисло економічними, але радше політично-завойовницькими, то все таки побільшення потуги політичної держави веде прямо до матеріяльних користей.

Звідси то й скрайний погляд самих таки большевиків є такий, що взагалі в історії людства ніколи не було ніяких воєн ідеольоґічних, але всі війни це війни за матеріяльні чи там політичні користи держав.

Такий погляд комуністів не вповні слушний, бо дійсно серед воєн світа таки були війни чисто ідеольоґічні. Такими війнами ідеольоґічними були в середніх віках хрестоносні походи, коли то лицарство західної Европи спішило на схід, щоб відвоювати Святу Землю з рук музулман. Правда й тоді дехто мав на оці матеріяльні користи, але таки тисячі, а то й сотні тисяч йшли на виправу в імя християнської ідеї. Ідеольоґічними війнами були теж війни реліґійні.

Ще частіше ідеольоґічні та матеріяльні цили війни помішані зі собою; раз переважають перші, то знов інші. Такими є всі визвольні війни народів, такими теж були всі визвольні війни українського народу. Український нарід боровся під проводом Хмельницького не тільки за соціяльне визволення мас, отже за користи матеріяльні, але також за свою віру та за права нації.

Виговський пішов війною проти Москви, щоб боронити волі України, нарушеної Москвою та боронитися проти панування нижче цивілізованої Москви над вище цивілізованою Україною.

Майже чисто ідеольоґічною була остання боротьба українського народу за волю проти Московщини, Польщі та інших наїзників. Матеріяльні користи мас в українській визвольній боротьбі не висувалися наперед, але боротьба за політичну незалежність за волю стояли на першому місці. І це саме було слабою стороною української визвольної боротьби 1917-1921, бо українські маси, передовсім на сході України, були ще за мало освідомлені, щоб ідеалістичну боротьбу за волю поперти якслід. Большевики потрафили їм поставити перед очи більше принадні користи матеріяльні, соціяльного визволення і за ними пішло багато темної маси дарма, що за тими ніби то матеріяльними користями українських мас крилися чисто завойовницькі цілі московського народу та охота дальше економічно експльоатувати Україну.

Як довго теперішна війна була ідеольоґічною війною?

Нині вже немає сумніву, що теперішню світову війну майбутній історик поділить на два різко від себе відділені періоди. Перший період це час до вибуху німецько-російської війни, та другий період по вибуху того конфлікту. Перша половина війни мала характер більше ідеольоґічний, друга половина це війна за інтереси великих держав.

В першій половині теперішної війни всі диктатори Гітлер, Мусоліні, Гірогіто були немов по однім боці фронту, демократичні держави та поневолені диктаторами народи були по другій стороні фронту. Правда два диктатори, японський цісар Гірогіто та російський диктатор Сталін, тоді ще чинно не брали участи у війні, 'але помагали диктаторам. Проти тих гнобителів світа одностайно стояли всі свободолюбні народи світа і відносилося враження, що теперішня війна це велика розправа волі з поневоленням, тьми з ясним сонцем за новий міжнародний порядок. Ідеали, накреслені в Атлянтійськім Чартері, та окреслення чотирьох підставових свобід світа були тоді ще живі та повні свіжости. Вони родили надії на новий кращий світ.

Тоді не було народу на земській кулі, який не снувавби собі надій про щасливе вільне життя по цій страшній війні. Навіть про волю Індії говорили тоді ясно та більше отверто, бо ідеалістичні цили волі мали бути універсально применені.

Відколи теперішна війна зачала тратити ідеольоґічний характер?

Теперішня війна зачала тратити ідеольоґічний характер, відколи Гітлер розсварився зі Сталіном, а Сталін став союзником демократичних держав. Похід Гітлера на Україну та по кавказьку нафту був нічим іншим, тільки продовженням поневолювання Европи. Тільки люди дуже наївні та політично невироблені могли думати, що німецький диктатор може нести визволення народам, гнобленим Росією.

Російсько- німецька війна це типова війна двох диктаторів за панування над міліонами підбитих вязнів-народів. Для свободолюбних народів світа булоб найкраще, колиб ті дві ворожі диктаторські сили були себе взаїмно зажерли на смерть. Тоді доперва на руїнах диктаторської Німеччини та диктаторської Росії можнаб було збудувати новий кращий світ.

Сталося інакше; диктаторська Росія стала воєнним союзником демократичних держав. Погодити воєнні цілі народів так різних ідеольоґічно не далося ніяким чином. Демократичні народи зачали йти на уступства червоній диктатурі — війна зачала тратити свої первісні ідеольоґічні заложення, бож неможливо погодити білого з чорним, води з огнем.

В демократичних країнах зачалося ґенеральне вибілювання червоного крівавого режіму пресою, кіном, в публичних виступах. Червону Росію стали щораз частіше теж зачисляти до демократичних країн, а навіть окреслювати доси приманчивою назвою „фрідом ловінґ піпелс" — свободолюбних народів. Для кожного европейця це стало гіркою іронією.

Правда Росія, почала теж удавати, що достосовується до нових союзників. Позірне розвязання Комінтерну, деякі уступства православній церк-

(Докінчення на стороні 3-тій)

ОЛ. ЛУГОВИЙ.

В КІГТЯХ ДВОГОЛОВОГО ОРЛА

ПОВІСТЬ З ЧАСІВ ВЕЛИКОЇ ВІЙНИ
У двох частинах

(Перший том трильоґії „Огнем і Кровю"

20)

З початком боїв виходила наверх відвага і бойові здібности старшинського складу. Ті, хто в часі спокою скрізь і всюди були першими, ні на йоту не відступали від військових правильників, чи не найбільшу увагу звертали на виправку і зовнішний вигляд вояка, — у боєвих обставинах цілковито губилися. Переконалися, що в бою крім знання артикулів треба ще посідати здоровий змисл, вміння швидко приноровлюватись до вимог хвилі часом всупереч всім артикулам на світі. Почалася проща старшин у резервові частини, до улюбленої муштри, видумувалося різні причини для довготривалих командировок; а то й просто випрошувалося у лікарів посвідку на якусь хронічну хворобу, подавалося рапорт: „службу його величности нести не можу", тай так уникалося фронтових тарапатів. Команданти частин воліли позбутися непотрібного старшинського баласту і перешкод боязливим не чинили, очевидно з бажання підняти старшинський склад на вищий бойовий ступінь. Старшинська полова висіювалася, а зіставалися високоякістні, багато одарені старшини, яким можна безпечно доручувати вояцькі душу і тіло...

Окрему гусарську бригаду на терені війни злучено з окремою уланською у Сводную кінну дивізію[16]) під командою ґенерал - хорунжого Абрама Михайловича Драгомирова,[17]) дотогочасного команданта гусарської бригади. Дивізія на три четвертини складалася з уроженців українських провінцій, не виключаючи й старшин. Але більшість з них своє „мало російське" походження затаювали. В полках зустрічалися відомі в українській історії імена — Лободів, Биховців, Дорошенків. Меншість старшин складалася зо сметанки усіх підвладних Росії народів, від німецьких баронів і польських графів з України, до кавказьких ханів і князів. Служили й чужоземці: греки, серби, болгари, перські мірзи, ба і герцоґ мадридський, принц Дон Гайме Бурбон, два князі Караґеорґієвичі — Павло і Микола.[18]) Цей інтернаціонал давався особливо пізнати в чернигівському полкові, найстаршому у російській армії, у якому служба задоволяла гонорову пиху не тільки імперської аристократії, але й нащадків князів та гетьманів України. Причиною тяги до чернигівського полку було ще й те, що полком аж до 1913 року командував великий князь Михайло Олександрович, рідний брат царя, і незалежно від підвищення на ступінь начальника дивізії і інспектора кінноти, числився на службі у полку його шефом. На старшин ті причини впливали настільки, що вони зрікалися вищих посад по інших кінних полках, щоб не бути лиш переміщеними. Сотнями командували булавні старшини, часто полковники, молодших старшин приходилося по півтора десятка на сотню. Крім того був великий відсоток заводових підстаршин з десятьлітним службовим цензом і більшим.

З Холму Сводна кінна дивізія, у складі 17 чернигівського і 18 ніжинського гусарських і 16 новоархангельського та 17 новомиргородського уланських полків і двох кінно-артилерійських дивізій оренбурського козацького війська, вирушила на південь, на Грубешів-Потурчин, де по відомостям штабу армії велися бої. Дивізія посувалася з усіма мірами остороги, наче у ворожій країні. Фронт слабо обсаджено частинами варшавської округи і паном ситуації була покищо армія австро-угорська, хоча й відбита на відтинку Володимир Волинський - Замостє-Білгорай. Відступаючи, австрійці могли залишити засідки, або зявитися несподівано у російському запіллі. Чернигівський полк з кінною батерією йшов в аванґарді, що мінути готовий розвинутись у бойові лави. Господарський відділ залишався з головними силами. Вислано бічні розїзди для освітлення місцевости і чоловий розїзд-заслону з скорострілами під командою ротмістра Паволоцького, обзнайомленого з усякими несподіванками боєвої обстанови, з завданням при можливій зустрічі з ворогом ввязатись у бій і тим дати змогу позад ідучим частинам належно до бою підготвуатися.

Вправо, далеко на заході, безперестанно ревіли гармати, цокотіли скоорстріли, на південному відтинку царювала тишина. Часом зривалася рідка крісова стрілянина, покривана цокотінням одинокого скоростріла. Раптово схоплювалася і раптово уривалася, начеб вороги пересувалися на нові позиції, або котрась з сторін відбивала наступ.

Паволоцький прислухувався стрілянині, старався розріжнити по чиїй стороні такає скоростріл, але не міг. Ухо не привчилося ще розбиратися у малопомітних з віддалі відмінах звуків. З кожною чверть годиною їзди стріли ставало чути виразніше. Кожному гусарові приходила в ґолову підсвідома думка: — Ось, він, фронт! Там гинуть люди з тієї і нашої сторони. Може й не одному з нас доля судила ще нині вмерти... Перші бої звичайно завзяті... — Мовчки приглядався кожний своїм товаришам, по зовнішньому вигляді стараючись відгадати, кому призначено бути вбитому, — адже кажуть, що людина небезпеку передчуває — і в надіях заводилися. Обличча гусарів сумно-поважні, та спокійні. Пригадувався проклін з пісні: — Бодай тебе, козаченьку, перша куля не минула!

(Дальше буде).

[16]) Трохи пізніше названа 16-ю кінною дивізією.

[17]) А. М. Драгомиров — найстарший з пятьох синів київського ґенерал-губернатора, признався, як і батько, до українства. По двох роках командував північно - західним фронтом. З того становища багато допоміг українським військовим зїздам і за кару позбавлений командування.

[18]) Павло — недавний регент югославського королівства.

Урядові цінники на мясо і харчі

В березні цього року Бюро Адміністрації Цін (О-Пі-Ей — ОРА) видрукувало кілька мілїонів урядових цінників харчевих продуктів і звернулось до громадянства з покликом, щоб кожна господиня постаралась мати такий цінник дома. На його підставі вона зможе доцільно плянувати свої закупи, а також зможе слідкувати за тим, щоб купці не переступали встановлених на час війни цін.

На протязі двох місяців публика розібрала три міліони і чверть таких цінників. Рівночасно показалось, що господині хочуть мати також цінники на мясо, як один з головних і найбільших критичних продуктів. Відповідаючи на це загальне домагання в половині травня надруковано десять міліонів цінників на мясо і такуж кількість цінників на інші харчеві продукти, головно консерви і готові до вжитку споживчі товари. Купуюча публика може дістати обидва цінники безплатно у місцевих Радах Цін і Паювання (Вор Прайс енд Решенінг Борд). Вистачить написати до такої ради, потелефонувати або зайти особисто. Разом з цінниками там роздають також летючку з поясненнями, як тих цінників вживати і як керуватись ними при покупках.

Як відомо, ціни встановлені урядом дещо різняться залежно від того, де находиться дана крамниця. У кожній з них, на видному місці, находиться вивіска, яка каже, до котрої групи крамниця належить. Те саме відноситься до крамниць з мясом і до тих харчевих крамниць, що продають мясо й інші споживчі товари.

У мирний час різники в різних містах і околицях краяли різно мясо. Відомі були способи рубання мяса „по шікаґовськи", „по бостонськи", „по нюйорськи" чи так „як Кензас Ситі". Очевидно, що при такій різноманітности трудно було встановити одностайні ціни. Уряд видав розпорядок, яким вируб мяса урегульовано, так що його краять скрізь однаково. Це дало можливість поділити продаване мясо щодо якости так, що встановлені ціни відносяться тепер до всіх родів мяса і до кожної його кількости. Різники обовязані значити мясо щодо якости, щоб покупці знали, яка ціна до нього стосується.

„О-Пі-Ей" радить при покупках мяса придержуватись наступних правил:

1. Познайомитись з урядовим цінником так, щоб знати, як мається рубати мясо і які є його роди щодо якости. Уряд видає нові цінники що три місяці, хоч змін в цінах буває мало.

2. Приглянутись, який рід (ґрейд) щодо якости вибитий на данім куску мяса або зазначений біля нього. Коли знак невиразний, спитати різника, щоб пояснив.

3. Найти, яка є урядова найвища ціна на даний рід мяса (силінґ прай) і порівняти її з ціною в ціннику.

Коли виникне якесь непорозуміння з продавцем, старатись полагодити його на місці з ним. Колиж це не вдається, тоді повідомити „виділ цін" (прайс пенел) при місцевій Воєнній Раді Цін і Паювання особисто, листом, або телефоном, і зажадати розсліду.

Загальна Рада — ФЛІС.

В РУМУНІЇ КИПИТЬ

ІСТАМБУЛ, Туреччина (ОНА). — Повернувший з Румунії турецький кулець оповідає, що наслідком систематичного бомбардування румунських міст аліянтськими повітряними силами в краю панує безголовя і демокралізація. Румунський уряд ніколи не припускав, щоби міста були так сильно бомбардовані і не робив до того ніяких приготовань. По містах нема відповідних сховків для людей, нема відповідного числа канон, якими можна би відганяти ворожі літаки. Тому румунський народ поносить підчас воздушних налетів американських воздушних сил нечувані жертви. Є сотні тисяч бездомних людей, котрі не мають де подітися і пхаються до концентраційних таборів, або йдуть на села, але й там не гаразд, бо селяни не радо приймають в хату незнаних людей, хоч би й з грішми.

Пересічний румунський селянин сьогодні вже знає, що Совєти окупують Румунію, як не нині то завтра, і тому не дуже братається з незнаними йому людьми, щоби не наразитися на неприємности. Поміркована поведінка совєтських військових властей з людьми в окупованій части Бесарабії і Буковини, де Совєти не тільки що не мішаються до місцевої адміністрації, але навіть помагають місцевій владі триматися старих законів, зєднала собі серед румунських селян великі симпатії і вони не мають нічого проти совєтської окупації. Особливо бідні, малоземельні і безземельні селяни, що живуть з праці рук на чужім полі. А таких в Румунії є багато. Вони вже знають, що в окупованій Бесарабії совєтська влада старається дати селянам роботу, і коли вони працюють в опущених боярами маєтках, то одержують відповідну за це платню. Давніше вони навіть половини того не заробляли, що тепер. Головно рільники, бо Совєти казали обробляти всю родючу землю і продукувати якнайбільшу кількість поживи.

На запит, як тепер почувають себе румунські пани, купець відповів, що він не хотів би бути в їх шкірі. Румунська аристократія тепер опинилася ні в сих, ні в тих. Вона теж свідома того, що війна вже програна і думає якби викрутитися від кари. Кажуть, що Антонеску вже кілька разів звертався до селянського провідника Юлю Маню з пропозицією перебрати уряд, але Маню відмовлявся. Румунські бояри і націстська еліта гадають, що як вони зречуться влади в користь опозиції, то Обєднані Держави змилуються над ними і не будуть строго карати. Та Совєти вже видали друком список всіх воєнних кримінальників в Румунії, які помагали націстам руйнувати край, обкрадати державну касу, переслідувати і вбивати жидів, тощо. Список розкинений був по цілім краю і наслідком того консуляти невтральних держав були засипані просьбами, щоби кримінальникам дано змогу видістатися з Румунії закордон. Найбільше румунських кримінальників облягає турецький і швайцарський консуляти, бо до тих країв ще найлекше виїхати. Скільки їх потрапить втечи — ще не знати, бо Швайцарія і Туреччина не дуже кваплятьcя видавати румунам візи, хіба, що вони мають великі політичні впливи і багато грошей.

А що на це кажуть німці? Як вони дивляться на те, що їх румунські спільники збираються втікати закордон? — питали наші кореспонденти турецького купця. Націсти вже віддавна недовіряють румунським фашистам і постійно мають з ними сварки. Ґештапо наглядає за румунським урядом і його людьми, щоби вони не микитили, а трималися простої націстської лінії та робили все, що можуть в справі успішного ведення війни. Німці добре знають, що Антонеску находиться в окропі і радби з него вискочити, тому власне німецький „ґавляйтер" в Румунії, барон Кіллінґер, вже повідомив лідера Залізної Ґвардії, Сіму, щоби приготовлявся перебрати уряд. Німці дивляться кривим оком на тих румунських кримінальників, які в страху перед заслуженою карою збираються втікати закордон, і наказали своїм людям пильнувати їх. Бувають випадки, що високі румунські урядовці, які знають що їх жде кара, стараються дістати віза на виїзд через своїх приятелів, а сами навіть ніде не показуються і вдають, що вони ще й далі вірні німецькому союзникові, як були тоді, коли разом маширували на Україну і вбивали жидів. Але так не є. Я довідався з достовірного джерела, що так як щурі з потапаючого корабля, так й румунські фашисти, бояри і пани — стараються втікати з нещасної Румунії, яку вони віддали Гітлерови на визиск і поталу. Пани гадали, що будуть з Гітлером світом керувати, а довоювалися до того, що сьогодні їх край є напередодні упадку.

ВБИВНИК. — Нюйорська поліція каже, що 18-літній Джан Сафранек признався, що він убив свою 51-літню матір, Дору Сафранек, як він, збудившись, побачив, що вона забирала з його кишені два доляри, які він заховав собі на „муві". Його батько помер, коли хлопцеві було 8 літ.

(Докінчення зо сторони 2-гої)

ві, зріст російського націоналізму декого могли навіть змилити з виїмкою тих, що знають основніше новочасну історію по-петрівської Росії. Комінтерн все був формальною установою та підданою приказам Кремля. Внутрішні уступства російському народови це на ділі поворот до успішніших метод ще дальшої розбудови російського завойовництва на заході, що саме тепер відбувається на наших очах.

Союз демократичних держав з Росією підірвав ідеольоґічні заложення теперішної війни; він робить з неї щораз більше війну за інтереси великих держав. Надія на кращий, свобідніший повоєнний світ блідне щораз більше. Атлянтійський Чартер стає нині немов завадою, з якою не знати що зробити. Мабуть небагато нині може вірити в кращий повоєнний світ в цій частині Европи, на якій затяжить перевага диктаторської Росії, навпаки на цю частину світа прийдуть ще гірші часи ніж довоєнні. Одинока надія свободолюбних народів на щось невідоме, що як чудо має зявитися. Всі звертають очи на Америку. А покищо тепер щораз більше говориться про мир вимушений силою, про панування сили по цій світовій війні. Ця сила малаб дати не волю народам, але тільки безпеку перед новою третою війною. Історія, таки вчителька життя вчить одначе, що панування сили над поневоленими народами ніколи не давало безпеки на довший час, тільки скорше чи пізніше мусіло доводити до зудару двох сил та до нової різні. Ідеалів свободи не можна ніколи погодити з насиллям диктатури.

ПОЛЬСЬКИЙ УРЯД В ЛОНДОНІ МАЄ НОВИЙ КЛОПІТ.

ЛОНДОН, (ОНА). — Як до Лондону наспіла вістка, що в Холмі зорґанізовано Польський Комітет Народного Визволення, то польські політики вдарили в дзвін трівоги. Реакційні члени польського уряду, які не хочуть бачити ніяких визвольних комітетів в Польщі, кажуть що це совєтська „штучка", аби створити з Польщі комуністичну державу, бо люди з яких складається Польський Комітет Народного Визволення, не представляють ні селян ні робітників, тільки радикальну польську інтеліґенцію, яка немає з польським народом нічого спільного. Польські політичні еміґранти в Лондоні є тої думки, що польський народ піддержує їх уряд і їхню політику закордоном. Хто думає інакше, той комуніст і ворог польської суверенности.

Найбільше вдарили по польському уряді в Лондоні заява Комітету Народного Визволення, що він є нелеґальний, бо основується на фашистській конституції з 1935 року. Польські пани гадають, що це розбій на чистій дорозі. Вони бояться, що згаданий комітет перебере у визволеній часті польських земель адміністрацію і потому зробиться урядом, але того уряду пани ніколи не признають.

Занепокоєні теж польські міністри в Лондоні заявою Комітету Народного Визволення, що він буде лагодити спір за польсько-українську і польсько-білоруську границю. Це, на думку лондонських поляків, відорвання так званих „кресів" від „матірного пня" раз навсе і обкроєння Польщі до того ступня, що по війні буде дуже маленькою державою.

Деякі члени польського кабінету не можуть спати теж через те, що у маніфесті комітету говориться про парцеляцію великих земельних посілостей в Польщі і про те, що „зрадникам" поворот до Польщі буде заборонений. Комітет Польських Патріотів в Москві кількома опадами заявляв, що польський уряд в Лондоні йде на руку націстам, і колиб Комітетови Народного Визволення вдалося дістати в руки владу, то хто знає кому з членів польського уряду буде дозволено вертати до Польщі?

ЮГОСЛАВСЬКА МІСІЯ ЗНОВ ПРИБУЛА ДО ЛОНДОНУ.

ЛОНДОН, (ОНА). — Військова місія маршала Тіта, яка перед кількома місяцями гостила в Лондоні, знов вернула з Юґославії і робить заходи дістати від Англії найбільш потрібних Тітови воєнних матеріялів. Головою військової місії є ґенерал Владимір Велебіт з Загребу. Він каже, що армія маршала Тіта находиться в скрутнім положенні, бо замало має амуниції і модерої зброї. Партизани дають собі раду, як можуть, і бють наїздника з усіх боків, але якби їм дати в руки таку зброю, яку має аліянтська армія в Нормандії, то партизани ще ліпше потрапилиб воювати.

Ґенерал Велебіт заявив, що Визвольна Армія Юґославії постійно зростає, і що Обєднані Держави повинні подумати над тим, щоби її добре озброїти. Серед наших вояків панує боєвий настрій, сказав ґен. Велебіт, але вони так кепсько озброєні, що страшно подумати.

НІМЦІ ВИГУБИЛИ В ПІНСЬКУ І ВІЛЬНІ ВСЕ ЖИДІВСЬКЕ НАСЕЛЕННЯ.

МОСКВА, (ОНА). — Депеші з визволених Червоною Армією міст Білорусії доносять, що відступаючи на захід — німці систематично вигублюють жидівське населення. Коли Червона Армія увійшла до Пінська, то не застала там ні одної жидівської душі. Перед війною в Пінську жило 25,000 жидів.

Не краще представляється справа і в місті Вільні, де перед німецьким нападом на Совєтський Союз жидівське населення виносило найменше 55,000 душ. Коли совєтська армія увійшла до Вільна, то також не застала ні одної жидівськоїр одини.

ЛОТИСЬКІ НАЦІОНАЛІСТИ МОРДУВАЛИ ЖИДІВ.

СТОКГОЛЬМ, Швеція, (ОНА). — Сюди прибула жидівська студентка англійської колеґії в Ризі, Ема Андерсон-Шебшевіц, яка оповідає, що коли націсти заняли Ригу, то лотиські націоналісти робили жидівські погроми і мордували безборонне населення в такий дикий спосіб, що культурній людині тяжко збагнути, нащо таке вони це робили.

Найбільше жидів в Ризі вигубили Фелікс Дітієтіс, Петро Сеґлітіс і летун Пукурс. Вони ходили по місті з націстськими наїздниками і робили погроми. Орґанізували місцевих хулиґанів, студентів, злодіїв, проституток і дискридитованих поліціянтів та направляли їх на жидівську дільницю убивати жидів. В листопаді 1941 року вони вбили в Ризі 14,000 жидів.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ҐАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА.

ДАЛІ НЕ ВЕДЕСЬ ЯПОНЦЯМ У БУРМІ.

КЕНДІ (Сейлон). — Шкотські й гіндуські війська 14. британської армії далі вибивають японців з їх позицій на горбах, що панують над східною Індією й дорогою з Імфалу до Таму. Їх кампанія за викинення японців з Бурми має всі шанси на вдачу.

П. Крат.

З чогож вчитися?

Гадки викликані статтею проф. д-р Ів. Огієнка „Вчімося рідної мови".

Українське дневникарство в Канаді та Злучених Державах Північної Америки ось недавно почало святкувати пятьдесяту річницю служення українському народові за океаном.

Коли ми розглядаємо наше заокеанське дневникарство з мовного боку, то бачимо, що до кінця першої світової війни мова в наших заморськхи часописах була така, яка була того часу в галицьких старокраєвих виданнях. Це був собі український наддністрянський говір з деяким нахилом до мови Тараса Шевченка; або, ближче кажучи, це була мова, як в творах Івана Франка. Редактори наших заморських часописів були майже усі галичани, тож і не дивота, що мова в їхніх писаннях була західно-українська. Поминаючи в тій мові декотрі „галицизми" (слова, ідіоми та граматичні форми), та мова, беручи її з дневникарського боку, була цілковито вироблена, а в кожнім разі геть перевищала своєю складнею та висловами, приміром, дневникарську мову наддніпранської „Ради".

Мова в українських заморських часописах тільки підпадала під осуд декого з переселенців з Великої України. Вони обвинувачували наших редакторів за „москализми" та „полонизми", а за взірець тієї мови, котру вони уважали за щиро-українську, ставили їм мову в „Кобзарі". Ті наддніпрянські критики не ставили, ані означення, що таке „українська мова", ані означень, що таке „москализми". В кожнім разі виховані під царем в московськім дусі, не знаючи докладно ані народної, ані писаної української словестности, а тим більше української граматики (хочби й галицького видання), маючи склад московського способу думання, вони тільки уявляли собі, що вони знають щиру українську мову. А в дійсності вони знали мову свого села, але меньше, ніж котрабудь жінка в тім селі.

Скінчилась перша світова війна, упала по корткім істнуванню Українська Держава, а сила української інтеліґенції, не погоджуючись з комунізмом та рятуючи своє життя, перейшла до Західної Европи. Перейшло їх багато і до Галичини. Усі вони скоса дивилися на галицьку українську мову. Їм усе здавалося, що та мова змосковщена та спольщена. Між тією наддніпрянською еміґрацією був і проф. д-р Ів. Огієнко. З між усіх наддніпрянців він найдужче обурювався на галицьку українську мову, слушно чи неслушно витикаючи галичанам їхне „незнання" української мови. Одні з Галичан не погоджувалися в дечім щодо мовних приписів проф. Огієнка, а другі приймали їх без глибшого над ними застановління. Маючи велике бажання говорити так, як наддніпрянці, а не знаючи, що прийшовша з Наддніпра еміґрація говорить мовою покаліченою москализмами.

Галичани почали набирати від наддністрянців з мови те, що їм, як галичанам, здавалось щиро-українським. А те „щиро-українське" якраз і були московські слова, ідоми та граматичні форми.

По досить довгій устній критиці галицького способу говорення проф. Огієнко поклав собі направити українську мову в Галичині творенням „Гуртків плекання рідної мови", а також виданням Бібліотеки „Рідної Мови". В році 1933 він в першій книжочці тієї Бібліотеки містить статтю під наголовком „Вчімося Рідної Мови". Поклик чудовий! Роздивімося у статтю подрібно, бо ми сподіємося знайти в ній раду, як та з чого вчитись нам рідної мови.

У вступі до тієї книжочки проф. Огієнко каже: 1. „Ми не знаємо своєї літературної мови" — (Певно, що професор себе в те „ми" не включує); 2. „Не вчимося своєї літературної мови"; 3. „Інших мов — вчимося, свою і без науки знаємо".

По такій передмові професор бє громами на нашу галицьку інтеліґенцію:

„Але признаних авторітетів з рідної мови в нас нема, таких ми рішучо не визнаємо, бо кожний з нас „знає ліпше" всі питання рідної мови... Знає і не вчившись. Думка фахівця йому не потрібна".

По обвинуваченню галицької інтеліґенції та нехіть до вивчення української літературної мови пан професор далі каже:

„І гіркі наслідки всього того перед очима кожного, хто працює в цій ділянці: літературна мова наша — хоч має невичерпане джерело перлин у живій своїй мові — не вироблена, стан навчання її по школах ненормально низький, сама наука її не може похвалитися поважними працями, бо громадянство не заохочує своїх учених українців до праці".

З повищого уступу запамятаймо собі те, що „літературна мова наша... не вироблена".

Далі читаємо:

„І в нас (як і в других народів. — Автор) існує дві мові: мова жива народня й мова літературна... Але справа в тім, що простір цілої української мови надзвичайно широкий, мова наша ділиться на багато наріч, а кожне нарічча — на величезне число говірок".

Далі шановний професор заваажує, що „українська народня мова, це мова нашого селяцтва, котрої вистарчає нашому селянинові для його вузького духовного кругозору", а що українське міщанство та інтеліґенція говорить... „дуже мішаною мовою", — себто змосковщеною. Вони можуть заговорити чистою українською мовою тільки тоді, як доложуть труду її вивчити.

Про українську письменницьку мову професор вчить так:

„У кожного культурного народу літературна мова однаково повстає й однаково живе. Звичайно буває так, що одне якесь сильне нарічча з відомих причин бере гору над іншими, зчасом зростає, переймаючи ліпші вирази з різних говірок, і так стає мовою літературною. У нас таким наріччам є мова... придніпрянська, київо-полтавська, мова наших перших новочасних письменників — вона лягла в основу літературної української мови ще від кінця XVIII. віку. І з цим мусимо раз уже погодитися, бо цеж звичайний процес в житті нашого народу. Київ-Дніпро — ото центр української літературної мови. Цеї мови мусимо навчати і навчитися, бо тільки вона є основою нашої літературної мови".

Хоч шановний професор не милиться, що київський (не полтавський — Автор) говір має бути положений в основу української літературної мови, одначе його твердження в тій справі не дуже переконуючі. Дехто може закинути, що українське письменство в наддністрянськім говорі старше від наддніпрянського, — візьмімо хоч „Слово о полку Ігореві" з XII. ст. та „Слово про збурення пекла" з XVI. ст.

(Дальше буде).

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

Дня 10. червня 1944 р. зістав забитий в бою у Франції, в 24. році свого життя, вояк Дядька Сема

ВОЛОДИМИР ОБУХОВСЬКИЙ

член Тов. Дарахівщина, від. 275 У. Н. Союзу в Джерзі Ситі, Н. Дж. Покійний полишив у смутку і жалю своїх родичів і сестри: Евгенію, Юлію і Ольгу. — В. Й. П.!

М. Обуховський, секр.

ТАРЗАН, ч. 1012. Геройський напад.

Як Вазірі погнали, аби вратувати Тарзана від ворогів, корабель відбив від берега.

Тимчасом щось попсулося з машиною й Тарзанова клітка зависла в повітрю.

Вазірі скочили відважно за кораблем, але віддаль була за далека й вони падали в море.

Тільки один з них успів попасти на поклад, але Ферет його зараз убив.